

Autor: Karel Kaiser

Nad knihou Emmanuela Todda *Po impériu. Esej o rozpadu amerického systému*.

Studie francouzského historika a politického analytika z Národního institutu demografických studií Emmanuela Todda rekapituluje imperiální éru a na základě zevrubné argumentace, podpořené řadou statistických fakt dospívá k závěru, že podstatný a citelný pád Spojených států se blíží, přičemž úpadek už začal. Na rozdíl od mnoha děl hysterických antiamerikanistů, opakujících stále to samé, Todd přichází s celkově novým stylem myšlení, když se vysmívá všem Moorům a Chomským pro jejich posedlost mocí Ameriky. Tito lidé, zdůrazňuje autor, nechápu podstatné změny současného světa. Americká globální moc je minulostí. USA jsou papírový tygr a mediální liška.

Todd se překvapivě vyrovnává s paradigmaty Huntingtona a Fukuyamy, která jsou v západní politologii kdožvíproč tak oblíbená a o nichž někteří mají zjevný dojem, že preference jednoho, nebo druhého, je alfou a omegou pochopení současných procesů mezinárodní politiky. Todd ukazuje, že se bez Fukuyamy a Huntingtona můžeme s klidem obejít. Vlastně se nabízí otázka, zda po knize „Po impériu“ nehovořit o novém paradigmatu a sice, toddovské.

Jak díla Huntingtona, tak Fukuyamy, vysvětlují úspěchy a zároveň limity teorie americké hegemonie. Zatímco Huntingtonův model těžko obstojí v konfrontaci s realitou hybridizace kultur a nebere v potaz ekonomickou otázku, zdá se, alespoň zpočátku, Fukuyamova vize jako smysluplné paradigma, které nejlépe odráží realitu současného stavu. Liberální demokracie spolu prokazatelně neválčí a tak tedy představa Fukuyamovského světa logicky musí ústít v autorem předpověděný konec dějin.

Todd si pochopitelně je vědom lidské přirozenosti a nutných námitek, které představu mírového světa odvrhnou coby nereálnou utopii, odporující lidské podstatě, tyto argumenty však nebere přímo v potaz a zajímá se o jinou dimenzi problému. Jde o to, že americká hegemonie primárně nesměřuje k naplnění filantropických představ, ale právě k upevnění vlastního impéria. A impérium, aby fungovalo, potřebuje vlastní vymezení se vůči silám, odmítajícím imperiální představu o vlastní univerzalistické hegemonii. Fukuyamova snaha ospravedlnit americkou hegemonii skrze liberální demokracii, se ukazuje jako paradoxní past. Ve světě liberálních demokracií totiž Amerika není hegemonem, ale pouze **jedním státem z mnoha**.

Ve snaze vyvrátit americký mýtus mezinárodního terorismu Todd připomíná, že realita neodpovídá obrazu, vytvářeném americkými médii a politiky. Svět v horizontu 40 let směřuje k demografické stabilitě, autor připomíná dva faktory, které vedou k postupné stabilizaci „horkých zemí“ třetího světa – **kontrola porodnosti a rozšíření gramotnosti**. Role „mezinárodního terorismu“ je zcela utilitární – má americké moci pomoci odvrátit pozornost světa od vlastního úpadku a zpětně vytvářet dojem zasahující supervelmoci. Tento „teatrální mikromilitarismus“ – udržování napětí mezi Amerikou a nepoměrně slabými státy, vydávanými za „osu zla“ pomáhá udržet představu silné Ameriky. Realita je ovšem dávno

zcela jiná.

Co však může dnes Amerika jiného nabídnout? Emmanuel Todd přichází s drtivými informacemi – **Amerika nemá co nabídnout!** Žije ze dne na den, její ekonomika je nejen zadlužená, ale především nic neprodukuje. Objem amerického HDP odráží obrovský nepoměr mezi vyprodukovanými statky a hodnotou, která je výsledkem „finančních operací.“ **Americká masa zisků je abstraktním finančním shlukem.**

Její ústup z mocenských pozic je podtržen striktním zahraničně-politickým diferencialismem. Ten znemožňuje zařadit jiné národy imperiální periferie do celku imperiální vize a dopředu implikuje imperiální rozvrat (Todd v obsáhlé kapitole, věnující se právě univerzalizismu a diferencialismu zmiňuje protikladné příklady univerzalistických říší, jakými byl například Řím, nebo starověká Čína).

Americký diferencialismus v důsledku povede k tomu, že USA a Evropa půjdou každý po své cestě. Za to lze očekávat opětovný nástup Ruska, které by se podle autora mohlo stát novou stabilizující silou Eurasie. Američané, respektive její geopolitičtí stratégové, říká Emmanuel Todd, musí prožívat svou noční můru, když jsou dnes postaveni před fakt, že Eurasie americkou „stabilizující“ sílu nepotřebuje. Brzezinského plány selhaly, protože nebyla brána v potaz silná ruská národní soudržnost, která zabránila plánované dezintegraci během jelcinovské éry. Rusové sice na Kavkaze páchají neakceptovatelné zločiny, vytýká Todd, nicméně zároveň považuje za zcela reálnou „pikantní situaci“ kdy emancipovaní Evropané, unavení americkým vměšováním do vlastních záležitostí a teatrálním mikromilitarismem americké armády, sami „povolají“ Rusko na svou obranu.

Snadno se tak může opakovat antický vzor, kdy **silou Atén unavení Řekové nakonec zavolali na pomoc Spartu.** Ta sice **nebyla vzorem demokracie a svobody, měla však tu přednost, že dokázala odvrhnout jakýkoli nárok na územní rozšíření.** Tak skončilo aténské impérium, rozbité Řeky, nikoli Peršany. Americkému impériu, považujícímu Evropu za svou „zónu B“ hrozí to samé. Protože již nemá sílu kontrolovat hlavní ekonomické a strategické činitele, jakými jsou Evropa a Rusko, Japonsko a Čína, prohraje USA svou poslední hru o ovládnutí světa. Stane se pak pouze jednou z velkých mocností.

Velice podnětná kniha, která přes určitou nutnost brát některé argumenty v souvislosti s hospodářskou krizí, zejména co se týká Ruska s rezervou, má co říct k mnoha zásadním problémům aktuálních časů. Nelze než silně doporučit!

Po Impériu

Esej o rozkladu amerického systému

224 stran černobílých

Datum vydání: leden 2005

Nakladatel: Computer Press